

סדרה

ביטקוין, מקלט מפני מי?

כל הכתבות בסדרה במסמך אחד, לפי סדר הקריאה. עודכן: 7 בנובמבר 2026.

ביטקוין בארבע כתבות. הראשונה מסבירה איך הוא עובד, תכונה אחת בכל פעם, מול הזהב והכסף. השנייה בודקת מי משתמש בפועל בתכונה שהופכת אותו לבלתי ניתן להקפאה, מהרזרבות הרוסיות ועד אגרת הורמוז. השלישית מספרת איך המדינות מפקחות על מי שקונה ומוכר מטבעות קריפטוגרפיים ואיך הן ממסות אותו. בסוף, מאמר דעה חתום על הפחד שהביטקוין מעורר במוסדות.

תוכן העניינים

1. ביטקוין במראה: איך הוא עובד, בהשוואה לזהב ולכסף
2. ביטקוין, מי מקפיא ומי בורח: הרזרבות הרוסיות, הסנקציות ואגרת הורמוז
3. ביטקוין, מי מפקח ומי ממסה: הכללים החדשים באירופה ובעולם
4. המפתחות

ביטקוין במראה: איך הוא עובד, בהשוואה לזהב ולכסף

בקצרה

- ביטקוין הוא פנקס תשלומים ציבורי, המועתק לאלפי מחשבים. איש אינו מנפיק אותו, ולעולם לא יהיו יותר מ־21 מיליון.
- הביטקוינים שייכים למי שמחזיק במפתחות. מי שמשאיר אותם בפלטפורמה מחזיק בהבטחה, כמו מי שמחזיק זהב בכספת או כסף בבנק.
- ברשת איש אינו יכול לעצור תשלום או להקפיא חשבון. אפשר להתערב רק בכניסות וביציאות, כלומר בפלטפורמות.
- במלחמה אף אחד מהשלושה אינו מקלט מושלם: את הביטקוין הכי קשה להחרים, את הזהב הכי קל להמיר, את הכסף של מדינה יציבה הכי קל להוציא.
- "הקריפטו" אינם דבר אחד. יותר ממחצית האסימונים שנוצרו מאז 2021 כבר מתו; הביטקוין לבדו שווה כ־59% מהשוק.

ב־31 באוקטובר 2008 עוד היה עולם הפיננסים קבור תחת הריסות ליהמן ברדרס, שפשט את הרגל שישה שבועות קודם לכן. באותו יום, ברשימת תפוצה של חובבי קריפטוגרפיה, פרסם מישהו שחתם בשם סאטושי נקאמוטו מסמך בן תשעה עמודים: הוא תיאר "מערכת מזומן אלקטרוני בין אנשים", שאינה זקוקה לשום בנק. ב־3 בינואר 2009 החלה הרשת לפעול. ב*בלוק* הנתונים הראשון השאיר נקאמוטו מסר: הכותרת של העיתון הבריטי *הטיימס* מאותו יום, "שר האוצר על סף חילוץ שני לבנקים". זו הייתה חתימה וגם מניפסט. מיהו נקאמוטו, עד היום לא ידוע.

שבע־עשרה שנה אחר כך ביטקוין מכונה "זהב דיגיטלי", ויש מי שרואה בו נכס מקלט. כדי להבין אם הוא באמת כזה, אנחנו מעמידים אותו מול המראה לצד שתי אמות המידה שכולנו משתמשים בהן: הזהב, המקלט העתיק ביותר, והכסף היומיומי, האירו או הדולר. כלכלנים קוראים לו כסף *פיאט*, מלטינית "יהי": הוא שווה משהו לא משום שהוא קשור לדבר מוחשי, אלא משום שמדינה מכריזה עליו כהילך חוקי. תכונה אחת בכל פעם, בלי מונחים טכניים.

לפני שמתחילים: ביטקוין אינו "הקריפטו"

לעתים קרובות אומרים "הקריפטו" כאילו מדובר בדבר אחד. זה לא כך. מאז 2021 נולדו יותר מ־20 מיליון אסימונים דיגיטליים, ויותר ממחציתם כבר אינם נסחרים: ב־2025 לבדה, לפי פלטפורמת הנתונים CoinGecko, מתו 11.6 מיליון. רובם היו *ממקוינים* (memecoins), מטבעות שנוצרו בצחוק או לשם ספקולציה, לעתים קרובות בתוך דקות וללא שום פרויקט מאחוריהם: ב־Pump.fun, האתר הנפוץ ביותר להשקתם, כ־98% לעולם אינם מגיעים לשוק של ממש.

הערך, לעומת זאת, מרוכז בשמות מעטים מאוד. ב־7 בנובמבר 2026 היה הביטקוין לבדו שווה כ־59% משוק המטבעות הקריפטוגרפיים כולו; את'ריום, פלטפורמת החוזים האוטומטיים הגדולה ביותר, כ־11%; המטבעות היציבים הצמודים לדולר, עוד 11%. מגזר הממקוינים כולו שווה מעט יותר מ־1%, ויותר משליש ממנו שייך למטבע אחד, דוג'קוין, שנולד ב־2013 כבדיחה.

הסדרה הזאת עוסקת בביטקוין, וכשהיא עוסקת במשהו אחר, כמו המטבעות היציבים, היא אומרת זאת. מה שנכון לגבי ביטקוין, תקרת 21 המיליון או רשת שאיש אינו שולט בה, אינו נכון אוטומטית לגבי האחרים: לכל מטבע קריפטוגרפי כללים משלו, ולרבים מהם יש מנפיק או קבוצת מייסדים שיכולים לשנות אותם.

1. מי מנהל את הפנקס

ביטקוין. פנקס התשלומים, המכונה *בלוקצ'יין* ("שרשרת בלוקים"), הוא ציבורי, ויש לו עותקים זהים באלפי מחשבים הפזורים ברחבי העולם. בערך כל עשר דקות מצטרף "בלוק" חדש של תשלומים, הקשור לקודמו כך שאיש אינו יכול לשנות את העבר בלי שכולם ישימו לב. כל אחד יכול לקרוא את כל התנועות מ־2009 ועד היום.

זהב. מטיל בכספת אינו צריך פנקס: הוא שייך למי שמחזיק בו ביד. אבל רוב זהב ההשקעה נמצא בכספות של בנקים ושל גופי משמורת, ושם הבעלות רשומה בפנקסים שלהם, שרק הם רואים.

כסף. החשבון שלנו קיים בפנקסי הבנק, והחשבונות בין הבנקים בפנקסי הבנק המרכזי. אלה פנקסים פרטיים: רואים אותם הבנק, הבנק המרכזי, ובעת הצורך הרשויות.

2. מי יוצר אותו

ביטקוין. איש. הכללים, כולל כמה ביטקוינים יכולים להתקיים, כתובים בתוכנה. כדי לשנות אותם נדרשת הסכמה של הרוב הגדול של מי שמפעילים את הרשת, וזה מה שהופך אותם לקשים לשינוי.

זהב. הטבע. המכרות כורים אותו, ואיש אינו מחליט כמה יגיע לשוק: זה תלוי בכמה מוצאים ובכמה עולה להוציא אותו.

כסף. הבנק המרכזי יוצר אותו, ואת רובו יוצרים הבנקים המסחריים בכל פעם שהם נותנים הלוואה: כך הסביר בנק אנגליה עצמו ב־2014. זו בחירה פוליטית וכלכלית, ומישהו עושה אותה.

3. כמה יש ממנו

ביטקוין. לעולם לא יותר מ־21 מיליון. הם נוצרים כתגמול למי שמחזיקים את הרשת פועלת, ובערך כל ארבע שנים התגמול הזה מצטמצם בחצי: זה *ההלבינג* (halving), והאחרון היה באפריל 2024. במרץ 2026 נוצר הביטקוין העשרים מיליון: יותר מ־95% ממה שיתקיים כבר במחזור, והאחרונים יגיעו בסביבות 2140. חלק אבד לעד, כי בעליהם איבדו את המפתחות: ההערכות נעות בין שניים לארבעה מיליון.

זהב. הוא נדיר, אך סך הכמות שלו אינו קבוע. לאורך ההיסטוריה נכרו כ־220,000 טון, וכמעט כולם עדיין קיימים, כי זהב אינו מתכלה. בכל שנה מוסיפים המכרות פחות מ־2%. אם המחיר עולה, משתלם לחפור יותר.

כסף. אין תקרה. היעד של הבנק המרכזי האירופי הוא אינפלציה של 2% בשנה: מתוך בחירה, הכסף מאבד מעט מערכו בכל שנה. לפעמים הרבה יותר: באוקטובר 2022 הגיעה האינפלציה בגוש האירו ל־10.6%, הרמה הגבוהה ביותר מאז קיים האירו.

4. כמה אנרגיה

ביטקוין. מי שמוסיפים את הבלוקים לפנקס נקראים *כורים* (miners). כדי לעשות זאת עליהם לפתור חישוב שדורש חשמל רב, ומי שמצליח ראשון מקבל את הביטקוינים החדשים. הצריכה היא מחיר האבטחה: כדי לזייף את הפנקס היה צורך להוציא יותר אנרגיה מכל האחרים יחד. לפי אוניברסיטת קיימברידג', הרשת צורכת כחצי אחוז מהחשמל העולמי, כמו מדינה בגודל בינוני.

זהב. גם זהב "נכרה", ובאמת: לחפור, לרסק ולזקק את הסלע צורך אנרגיה רבה. אבל ההערכות שונות מאוד זו מזו. לפי ניתוח מ־2021 של Galaxy Digital, חברה המשקיעה בביטקוין, שנבנה על נתוני מועצת הזהב העולמית, תעשיית הזהב צרכה אז כפליים מהביטקוין; הערכות אחרות נותנות מספרים קרובים לאלה של הרשת. לכך מצטרפת השפעת המכרות על השטח.

כסף. גם בנקים, סניפים, מרכזי נתונים ורשתות תשלום צורכים אנרגיה. אבל הערכה אמינה וברת השוואה אין: זהו הצד הפחות מוכר בהשוואה.

5. למי הוא שייך בפועל

ביטקוין. ביטקוין הוא רישום בפנקס הציבורי, ורק מי שמחזיק ב"מפתח הפרטי" המתאים יכול להזיז אותו. למי שיש המפתח יש הביטקוינים; מי שמאבד אותו מאבד אותם. אנשים רבים, מטעמי נוחות, משאירים את הביטקוינים בפלטפורמת מסחר, *בורסה* (exchange): במקרה כזה הם מחזיקים בהבטחה של הבורסה. בין המשתמשים מסתובבת כבר שנים סיסמה שאומרת זאת בחמש מילים: *"Not your keys, not your coins"*. אם המפתחות אינם שלך, גם הביטקוינים אינם שלך. ב־29 באוקטובר 2026 נעלמו מארנקי Binance, הגדולה בפלטפורמות האלה, כ־6.3 מיליארד דולר במטבעות קריפטוגרפיים, הגניבה הגדולה ביותר שתועדה אי פעם; ה־FBI מייחס אותה לצפון קוריאה. Binance כיסתה את הפסדי הלקוחות מכספה. הפעם היא יכלה: אבל הערובה הייתה איתנותה של חברה פרטית.

זהב. אותו כלל חל. המטיל בבית הוא שלך; הזהב בחשבון או בקרן הוא הבטחה של מי ששומר אותו. ונצואלה יודעת זאת: כ־31 טון מהרזרבות שלה נמצאים במרתפי בנק אנגליה, וכבר שנים קראקס אינה מצליחה לקבל אותם בחזרה. לונדון לא הכירה בניקולס מדורו כנשיא לגיטימי, ומכאן נולד הליך משפטי ארוך על השאלה מי רשאי לנהוג בזהב. אחרי שארצות הברית לכדה את מדורו בינואר 2026, אמרה ממשלת בריטניה שהזהב יישאר מוקפא; באוקטובר הקימו ממשלת ונצואלה והאופוזיציה ועדה משותפת כדי לדרוש את החזרתו.

כסף. גם חשבון הבנק הוא הבטחה: הכסף הוא חוב של הבנק כלפיך. באיחוד האירופי ההבטחה הזאת מובטחת בחוק עד 100,000 אירו לאדם ולבנק. היכן שהערובה אינה מחזיקה, ההבטחה קורסת: בלבנון, מאז 2019, החוסכים אינם יכולים למשוך את פיקדונותיהם, הלירה איבדה יותר מ־90% מערכה, והבנק העולמי רואה במשבר הזה אחד הקשים בעולם מאז אמצע המאה ה־19.

6. עם שם או בלי

ביטקוין. הכתובות אינן נושאות את שם הבעלים, אבל כל תנועה נרשמת לעד בפנקס הציבורי. ביטקוין הוא *פסאודונימי*, לא אנונימי: חברות מתמחות עוקבות אחר הכסף מכתובת לכתובת, וכך קושרו הכספים שנגנבו מ־Binance לתוך שעות להאקרים צפון קוריאנים. השם מופיע כשהכסף עובר דרך בורסה שדורשת מסמכים.

זהב. למטיל אין שם. אבל במדינות אירופיות רבות, כדי לקנות זהב מעל סף מסוים, הסוחר חייב לבקש מסמך מזהה.

כסף. המזומן אנונימי, חשבון הבנק לא. ולמזומן תהיה מגבלה: החל מ־10 ביולי 2027, בכל האיחוד האירופי, ייאסר לשלם במזומן יותר מ־10,000 אירו לעסק.

7. מי יכול לעצור אותו

ביטקוין. ברשת, איש. תשלום שאושר אינו מתבטל ואינו נעצר, גם אם מדובר בגניבה, ואינו מכיר גבולות או שעות. למי שחי תחת משטר ששולט בחשבונות זהו חופש; למי שצריך לאכוף סנקציה זוהי בעיה. אפשר להתערב רק בכניסות וביציאות, כלומר בבורסות, שיכולות להקפיא את חשבונות הלקוחות.

זהב. את הזהב הפיזי אפשר להחרים: בבית, בכספת, בגבול. את המופקד בחו"ל יכול לחסום מי ששומר אותו, כפי שמראה המקרה של ונצואלה.

כסף. אפשר לחסום העברה, אפשר להקפיא חשבון, בצו של שופט או בסנקציה של ממשלה. זה הכלי המהיר ביותר שיש למדינות.

דרך ביניים: המטבעות היציבים. יש מטבעות דיגיטליים שנעים על בלוקצ'יין כמו ביטקוין אך צמודים למטבע, כמעט תמיד לדולר: אחד שווה דולר אחד. קוראים להם *סטייבלקוינים* (stablecoins), והם כסף פיאט בגרסה דיגיטלית. כמו הכסף, יש להם מנפיק, חברה פרטית כמו Tether או Circle, שיכול להקפיא אותם: אחרי הגניבה מ־Binance שתיהן עשו זאת בתוך שעות לחלק מהכספים הגנובים. עם ביטקוינים זה לא אפשרי. נחזור אליהם בחלק השני.

8. במלחמה

נדמיין משפחה שנאלצת לעזוב את עירה תחת הפצצות.

כסף. הכסף בבנק עלול להיחסם, כמו בלבנון; המזומן נגמר, ובמדינה במלחמה הוא עלול לאבד מערכו מהר.

זהב. יש לו ערך בכל מקום והוא אינו תלוי בשום בנק. אבל הוא כבד, נראה, ובגבול או במחסום עלולים להחרים אותו.

ביטקוין. הביטקוינים של המשפחה הזאת אינם בבית, לא במחשב ולא בבנק: הם רשומים בפנקס הציבורי, שיש לו עותקים בעשרות מדינות. אם בעיר ייפסק החשמל, אם הממשלה תנתק את האינטרנט, אם הטלפון יושמד, הפנקס ממשיך לפעול במקום אחר ואינו מאבד דבר. אין צורך להפעיל אותו מחדש: הוא אינו תלוי בשום מדינה, וכל עוד חלק מהרשת מחובר אי שם בעולם, הוא ממשיך לפעול. ואת המפתח אפשר לשאת בזיכרון: הארנקים הנפוצים ביותר הופכים אותו לשתים־עשרה או לעשרים וארבע מילים רגילות, שבעזרתן משחזרים את הגישה מכל מכשיר. הון יכול לחצות גבול בראשו של אדם, בלי מזוודות ובלי הצהרות. במרץ 2022, בימים הראשונים של הפלישה הרוסית, סיפרה העיתונות המקצועית על פליט אוקראיני שהגיע לפולין עם ביטקוינים בשווי כ־2,000 דולר, כמעט מחצית מחסכונותיו, על דיסק און קי: הוא אמר שיכול היה גם לכתוב את המילים שלו על פתק ולקחת אותו איתו.

אבל במלחמה יש שלושה סיכונים, והם חלים על שלושתם. מה שמשתנה הוא המידה.

הגניבה. מי שיודע את צירוף הכספת לוקח את הזהב; מי שיש לו גישה לחשבון לוקח את האירו; מי שיש לו שתים־עשרה המילים לוקח את הביטקוינים. די באיום, במחסום או בבית. ההבדל הוא במה שקורה אחר כך. עם זהב ועם ביטקוין הגניבה

סופית: אין למי לפנות כדי לבטל אותה. עם חשבון בנק, לפחות באירופה, על תשלום שלא אושר מגישים השגה, והבנק חייב להחזיר אותו עד סוף יום העסקים הבא, אלא אם יש חשד מבוסס להונאה של הלקוח עצמו: בית הדין של האיחוד האירופי אישר זאת באוקטובר 2026. בינתיים, התקיפות שנועדו לאלץ אנשים למסור את מפתחות הביטקוין נמצאות בעלייה חדה: ב־2025 תיעדה חברת האבטחה CertiK 72 מקרים בעולם, המספר הגבוה ביותר שנרשם אי פעם.

נפילת הערך. חלה על שלושתם, במהירויות שונות. ביטקוין יכול לאבד הרבה בזמן קצר: ב־28 בפברואר 2026, כשהחלו ההפצצות על איראן, הוא צנח בתוך דקות, בזמן שהזהב עלה. הזהב תנודתי פחות, אבל גם הוא ירד ב־2026. והכסף תלוי באיזה כסף: האירו איבד בשנה אחת, לכל היותר, כעשירית מכוח הקנייה שלו; הלירה הלבנונית יותר מ־90%. למי שבורח ממדינה שהמטבע שלה קורס, הביטקוין עשוי להיות הסיכון הקטן יותר.

מי מקבל אותו. גם כאן הבעיה משותפת לכולם. איכר לא ירצה גרגרי זהב תמורת ביצים, ובחו"ל חנות עשויה לסרב לאירו. את הביטקוינים אפשר להוציא ישירות, בלי להמיר אותם: באינטרנט, בכמה חנויות, בין אנשים פרטיים, ועם מערכות כמו Lightning התשלום מגיע בתוך שניות. אבל ההבדל הוא בקלות ההמרה. אירו ודולרים מומרים בכל בנק בעולם, זהב אצל כל צורף; לביטקוינים צריך חיבור ומישהו שמוכן לקבל אותם. ב־2021 הפכה אל סלוודור אותם להילך חוקי וחייבה את החנויות לקבל אותם; באוקטובר 2024, לפי סקר של אוניברסיטת פרנסיסקו גבידיה, יותר מתשעה מכל עשרה סלוודורים אמרו שאינם משתמשים בהם לתשלום, ובינואר 2025, כדי לקבל הלוואה מקרן המטבע הבינלאומית, ביטלה המדינה את החובה.

במלחמה, אם כן, אף אחד מהשלושה אינו מקלט מושלם. את הביטקוין הכי קשה להחרים והכי קל לשאת; את הזהב הכי קל להמיר בכל מקום; את הכסף של מדינה יציבה הכי קל להוציא, והוא היחיד שמציע הגנה כלשהי מפני גניבה, ואילו הכסף של מדינה במשבר עשוי להיות הגרוע מבין השלושה.

9. כמה הוא שווה, ולמה

ביטקוין. לבדו הוא אינו משלם ריבית או דיבידנד ואינו מייצר דבר: הוא שווה כמה שמישהו מוכן לשלם עבורו. לכן המחיר שלו זז מאוד: מאז השיא של 126,000 דולר באוקטובר 2025 הוא איבד כ־40%, וכיום הוא נסחר סביב 76,000. ובכל זאת, מי שמחזיק בו יכול להלוות אותו למי שהוא רוצה, כפי שעושים בין אנשים פרטיים עם זהב או עם כסף. וסביב הביטקוין צומחים שירותים שגורמים לו לעבוד. בעזרת חוזים אוטומטיים בבלוקצ'יין, *חוזים חכמים* (smart contracts), אפשר לשעבד אותו כבטוחה ולקבל הלוואה בלי למכור אותו: מאז 2025, למשל, פלטפורמה אמריקנית גדולה מאפשרת זאת ללקוחותיה, ודורשת בטוחה הגבוהה לפחות בשליש מסכום ההלוואה. אבל כמעט תמיד, כדי להשתמש בשירותים האלה, יש למסור את הביטקוינים לגוף משמורת שהופך אותם לאסימון שמיש ברשת אחרת: המפתחות חוזרים למתווך.

זהב. גם זהב אינו משלם ריבית. אבל יש לו שימושים אמיתיים, בתכשיטים ובתעשייה, וקונים שאינם מוכרים בבהלה: הבנקים המרכזיים, שבשנים האחרונות קנו אותו בקצב שיא. הוא זז פחות מהביטקוין, אבל אינו עומד במקום: בסוף אוקטובר 2026 גם הביטקוין וגם הזהב היו בירידה של כ־7% מתחילת השנה, האחרונים בדירוג של 21 קטגוריות השקעה גדולות.

כסף. בטווח הקצר הוא היציב מבין השלושה: אירו היום הוא אירו מחר. בטווח הארוך הוא מאבד מכוח הקנייה שלו, מעט בכל שנה מתוך בחירה והרבה כשהאינפלציה מזנקת.

	ביטקוין	זהב	כסף (אירו, דולר)
מי יוצר אותו	איש, התוכנה	הטבע, המכרות	הבנק המרכזי והבנקים
כמות	קבועה, 21 מיליון	נדירה, גדלה מעט	ללא גבול
למי הוא שייך	למי שמחזיק במפתח	למי שמחזיק בו ביד	לבנק, בשמך
מי יכול לעצור אותו	ברשת איש; הבורסות כן	מי שמחרים או שומר אותו	בנקים, שופטים, ממשלות
לחצות את הגבול	בזיכרון	כבד ונראה	מזומן מוגבל, חשבון ניתן לחסימה
אם גונבים לך	אבוד לעד	אבוד לעד	לעתים קרובות מוחזר
ערך	תנודתי מאוד	יציב בטווח הארוך	יציב בטווח הקצר, יורד בטווח הארוך; קורס במדינות במשבר
קל להמיר	צריך רשת וצד שני	בכל מקום, אצל צורף	בכל מקום, אם זה מטבע חזק

עם הזהב חולק הביטקוין את הנדירות ואת היעדר המנפיק. אבל בזהב אפשר לגעת, הוא קיים אלפי שנים ועובד גם בלי חשמל; הביטקוין חי רק כל עוד האינטרנט ורשת החשמל פועלים, יש לו היסטוריה של שבע־עשרה שנה, והוא נשמר במפתח שאם הוא אובד, אי אפשר לשחזר אותו. עם הכסף אין לו כמעט שום דבר משותף: וזו בדיוק הסיבה שיש מי שבוחרים בו.

נשארת השאלה שממנה יצאנו. נכס מקלט מגן מפני משהו. ב־2026 הביטקוין לא הגן מפני ירידות השווקים. אבל יש לו תכונה שאין לא לזהב בכספת זרה ולא לחשבון בנק: איש אינו יכול להקפיא אותו. בחלק השני נראה מי משתמש בפועל בתכונה הזאת, ונגד מי.

מקורות: מסמך בן תשעה עמודים · בלוק הנתונים הראשון · פלטפורמת הנתונים CoinGecko · כ־98% · כ־59% משוק · מעט יותר מ־1% · בנק אנגליה עצמו · הביטקוין העשרים מיליון · ההערכות · כ־220,000 טון · פחות מ־2% · 10.6%־ · אוניברסיטת קיימברידג' · ניתוח מ־2021 של Galaxy Digital · הערכות אחרות · כ־6.3 מיליארד דולר · ה־FBI מייחס אותה לצפון קוריאה · לא הכירה בניקולס מדורו · אמרה · ועדה משותפת · מובטחת בחוק · הבנק העולמי · ייאסר לשלם במזומן · בתוך שעות · סיפרה העיתונות המקצועית על פליט אוקראיני · להחזיר אותו עד סוף יום העסקים הבא · אישר זאת · תיעדה חברת האבטחה CertiK 72 מקרים · צנח בתוך דקות · סקר של אוניברסיטת פרנסיסקו גבידיה · ביטלה המדינה את החובה · השיא של 126,000 דולר · נסחר · פלטפורמה אמריקנית גדולה · בקצב שיא

ביטקוין, מי מקפיא ומי בורח: הרזרבות הרוסיות, הסנקציות ואגרת הורמוז

בקצרה

- ב־2022 הקפיא המערב כ־300 מיליארד דולר מהרזרבות הרוסיות. הזהב שהוחזק במוסקבה נותר שלם, ומאז קונים הבנקים המרכזיים זהב כפי שלא קנו במשך עשורים.
- מי שנתון לסנקציות משתמש במטבעות קריפטוגרפיים, אבל כמעט אף פעם לא בביטקוין: 84% מהנפח הבלתי חוקי עובר דרך מטבעות יציבים הצמודים לדולר. התעבורה הבלתי חוקית נשארת מתחת ל־1% מהסך הכול.
- בהורמוז גובה אירן אגרה גם בביטקוין, אבל תשלומים בהיקף גדול אינם נראים. אגרה על עצם המעבר אסורה לפי דיני הים, יהיה מי שיהיה המטיל אותה ויהיה מה שיהיה שהוא מבקש בתמורה.
- מי שמטיל את הסנקציות מקפיא את המטבעות היציבים, שיש להם מנפיק. עם הביטקוין הוא אינו יכול: אז הוא מחרים את המפתחות.
- האמצעי אינו האשם: הקרטלים הלבינו מאות מיליונים גם דרך בנקים גדולים.

ב־28 בפברואר 2022, ארבעה ימים אחרי הפלישה לאוקראינה, אסר האיחוד האירופי כל פעולה ברזרבות של הבנק המרכזי של רוסיה. ארצות הברית, בריטניה ושאר בעלות הברית עשו אותו דבר. בתוך ימים ספורים איבדה מוסקבה את הגישה לכ־300 מיליארד דולר, כמעט מחצית מהרזרבות שלה: דולרים, אירו ואגרות חוב ממשלתיות שהופקדו בחו"ל. חלק אחד, לעומת זאת, נותר שלם. הזהב של בנק רוסיה היה במרתפי מוסקבה, ואיש לא יכול היה לגעת בו.

כל בנק מרכזי בעולם ראה את התמונה. וכל אחד מהם שאל את עצמו את אותה שאלה: ואם זה יקרה לנו?

בחלק הראשון ראינו שלביטקוין יש תכונה שאין לא לזהב בכספת זרה ולא לחשבון בנק: ברשת איש אינו יכול להקפיא אותו. כאן נראה מי משתמש בפועל בתכונה הזאת, מי נאבק בה, ואיך.

הקדמה: האמצעי אינו האשם

לפני שמדברים על סנקציות, נשק ואגרות, צריך לומר דבר אחד בבירור. מי שמפר את החוק משתמש במה שנע בקלות ושקשה לתפוס, ותמיד עשה זאת עם הכסף של כולם. בין 2006 ל־2010 הלבינו קרטלים מקסיקניים וקולומביאניים לפחות 881 מיליון דולר דרך הסניף האמריקני של HSBC, שב־2012 שילם 1.9 מיליארד כדי לסגור את התיק. ב־2024 הודה TD Bank בהלבנת הון, על כך שאפשר ליותר מ־670 מיליון דולר של רשתות פשיעה לעבור בחשבונותיו, ושילם יותר מ־3 מיליארד. איש לא הסיק מכך שהדולר אשם.

ובכל זאת, המדינות מתערבות בכלים שמקלים על הפשיעה. ב־2019 הפסיק הבנק המרכזי האירופי להנפיק את שטר 500 האירו, משום שכפי שהסביר, הוא עלול היה "להקל על פעילות בלתי חוקית": מיליון אירו בשטרות האלה שקל מעט יותר משני

קילוגרמים. השטר נשאר בתוקף, אך אינו מודפס עוד. זהו אותו היגיון שמוחל היום על המטבעות הקריפטוגרפיים: לא שופטים את האמצעי, מנסים להפוך אותו לפחות נוח למי שמפר את החוק.

מה שלהלן, אם כן, אינו כתב אישום נגד הביטקוין. זוהי מפה של מי שמשתמש בתכונה הזאת, של מי שנאבק בה ושל האופן שבו הם עושים זאת.

1. המדינות בוחרות בזהב, לא בביטקוין

אחרי 2022 קנו הבנקים המרכזיים זהב כפי שלא קנו במשך עשורים. לפי הבנק המרכזי האירופי, בסוף 2025 הפך הזהב לרכיב הראשון ברזרבות העולמיות, לפני אגרות החוב של ממשלת ארצות הברית: דבר כזה לא קרה מאז אמצע שנות התשעים. בחלקו בזכות המחיר, שעלה מאוד; בחלקו בזכות הרכישות, יותר מאלף טון בשנה שלוש שנים ברציפות.

את הסיבה אמרו הבנקים המרכזיים עצמם. בסקר מ־2023 בקרב 85 קרנות עושר ובנקים מרכזיים, הרוב השיבו שהקפאת הרזרבות הרוסיות הפכה את הזהב לאטרקטיבי יותר. ויותר ויותר בנקים מרכזיים מחזירים אותו הביתה: הודו, למשל, החזירה ב־2024 יותר ממאה טון מבנק אנגליה.

הביטקוין כמעט אינו מופיע במרוץ הזה. הבנקים המרכזיים קונים נכס שהם מכירים מזה מאות שנים, שאפשר לגעת בו ולהחזיק אותו במרתף לאומי. השיעור של מוסקבה, מבחינתם, אינו "השתמשו במשהו שאיש אינו שולט בו", אלא "החזיקו את הרזרבות במקום שבו אתם שולטים בהן".

יש פרט משפטי. הרזרבות הרוסיות באירופה, היום כ־210 מיליארד אירו, כמעט כולן בחברה הבלגית Euroclear, *מוקפאות* ולא מוחרמות: הן עדיין של רוסיה, אבל מוסקבה אינה יכולה להשתמש בהן. בדצמבר 2025 החליט האיחוד להשאיר אותן חסומות לזמן בלתי מוגבל, אבל לא הצליח להשתמש בהן כדי לממן את אוקראינה, בעיקר בשל התנגדות בלגיה, ולווה 90 מיליארד בשווקים. הבנק המרכזי של רוסיה תבע את האיחוד בבית המשפט הכללי בלוקסמבורג, ובית משפט במוסקבה חייב את Euroclear לפצות אותו. מה מותר לעשות בנכסים של בנק מרכזי זר היא אחת השאלות הפתוחות ביותר במשפט הבינלאומי של היום.

2. מי שנתון לסנקציות בוחר בקריפטו, אבל לא בביטקוין

אם המדינות שחוששות מסנקציות בוחרות בזהב, המדינות שכבר נתונות להן בחרו במטבעות קריפטוגרפיים. לפי חברת האנליזה Chainalysis, ב־2025 גדלו זרימות הקריפטו לגורמים הנתונים לסנקציות כמעט פי שמונה לעומת השנה הקודמת, בעיקר בדחיפת רוסיה, אירן וצפון קוריאה. צריך לומר מיד, עם זאת, שכל התעבורה הבלתי חוקית נשארת מתחת ל־1% מתנועות הקריפטו.

אבל ההפתעה היא *אילו* מטבעות. לא ביטקוין: ב־84% מהנפח הבלתי חוקי, כותבת Chainalysis, מדובר במטבעות יציבים, המטבעות הדיגיטליים הצמודים לדולר. הביטקוין ירד לכ־7%; ב־2020 המצב היה הפוך. מי שרוצה לברוח ממערכת הדולר, בקיצור, משתמש בדולרים דיגיטליים.

רוסיה ניסתה ללכת רחוק יותר. בינואר 2025 השיקה חברה רוסית את A7A5, מטבע יציב הצמוד לרובל ושתוכנן במיוחד כדי לעקוף את הסנקציות. בתוך פחות משנה הוא הניע יותר מ־100 מיליארד דולר, לפי חברת האנליזה Elliptic. אבל הוא *שימש*

בעיקר גשר אל Tether, כלומר שוב אל הדולר. ואחרי הסנקציות של ארצות הברית, בריטניה והאיחוד האירופי קרס הנפח שלו: הפלטפורמות שסחרו בו נפגעו אחת אחרי השנייה.

צפון קוריאה הולכת בדרך אחרת: היא גונבת. לפי Chainalysis, ב־2025 גנבו האקרים צפון קוריאנים יותר מ־2 מיליארד דולר במטבעות קריפטוגרפיים; הגניבה מ־Binance באוקטובר 2026, שה־FBI מייחס לצפון קוריאה, שווה לבדה פי שלושה. לפי ממשלות המערב, הכסף הזה מממן את תוכניות הטילים והגרעין. פיונגיאנג דוחה את ההאשמות.

3. הורמוז: אגרה בקריפטו

המקרה החדש ביותר הוא מצר הורמוז, שדרכו עוברת כחמישית מהנפט העולמי. מאמצע מרץ 2026, כשהמלחמה נמשכת, החלו משמרות המהפכה לגבות אגרה מהספינות העוברות: עד 2 מיליון דולר לספינה, לתשלום ביואן סיני, בביטקוין או במטבעות יציבים. ב־30 וב־31 במרץ הפך הפרלמנט האיראני אותה לחוק, באמצעות "תוכנית ניהול מצר הורמוז". במאי הגיע גם "ביטוח" ימי, Hormuz Safe, עם פרמיות בביטקוין.

הכותרות דיברו על "אגרה בביטקוין". המציאות צנועה יותר. חברת האנליזה TRM Labs כתבה שלא מצאה בבלוקצ'יין ראיות לתשלומים בהיקף גדול, ולפי שחזורים שונים איראן מעדיפה מטבעות יציבים. הביטקוין, כאן, הוא בעיקר סמל: ההבטחה למערכת תשלום שוושינגטון אינה יכולה לכבות.

מבחינה משפטית, השאלה אינה במה משלמים, אלא אם מותר לגבות. אמנת האומות המאוחדות לדיני הים מבטיחה לכל הספינות "מעבר טרנזיט" במצרים בינלאומיים, אוסרת להפריע לו או להשעות אותו ואינה קובעת שום אגרה על עצם המעבר; אפילו במים הטריטוריאליים מדינת חוף יכולה לבקש רק תשלום עבור שירותים מסוימים שניתנו לספינה. איראן חתמה על האמנה אך לא אשררה אותה, וטוענת שהזכות הזאת חלה רק על מי שאשרר אותה. את מבחן הסימטריה כבר ערכנו באתר הזה: ביולי 2026 גם ארצות הברית, שלא אשררה את האמנה אך מכירה בכללי הטרנזיט שלה, הכריזה על אגרה של 20% על המטען של ספינות ממדינות שלישיות (הידיעה; הדעה). אגרה על עצם המעבר מנוגדת לדיני הים, יהיה מי שיהיה המטיל אותה ויהיה מה שיהיה שהוא מבקש בתמורה: יואן, ביטקוין, דולרים, או ביצים, תרנגולות ועצים. אמצעי התשלום אינו הופך את האגרה ליותר או לפחות בלתי חוקית.

4. מי מקפיא: הנשק החדש הוא המטבע היציב

אם מי שבורח מהסנקציות משתמש במטבעות יציבים, מי שמטיל אותן למד להשתמש בהם בעצמו. לכל מטבע יציב יש מנפיק, והמנפיק יכול להקפיא את האסימונים בכל ארנק בעולם. Tether, הנפוץ ביותר, עושה זאת בקביעות לבקשת הרשויות האמריקניות: בינואר 2026 הוא חסם ביום אחד כ־182 מיליון דולר בארנקים הקשורים למשמרות המהפכה. אחרי הגניבה מ־Binance הקפיאו Tether ו־Circle בתוך שעות חלק מהכספים הגנובים. בארצות הברית, חוק מיולי 2025, GENIUS Act, מחייב את מנפיקי המטבעות היציבים להיות מסוגלים להקפיא כספים ולציית לסנקציות.

התוצאה היא פרדוקס. המטבעות הקריפטוגרפיים היו אמורים לשחרר את הכסף מהמדינות; המטבעות היציבים הכניסו את הדולר, ואת הכוח להקפיא אותו, אל תוך הבלוקצ'יין.

5. והביטקוינים? לוקחים את המפתחות

עם ביטקוין, כפי שראינו, אין למי להורות על הקפאה. אבל מדינה יכולה לעשות דבר אחר: לקחת את המפתחות.

באוקטובר 2025 פתח משרד המשפטים האמריקני בהליך חילוט של 127,271 ביטקוינים, תפיסת הקריפטו הגדולה בתולדותיו. לפי כתב האישום הם היו שייכים לצ'ן ג'י, יו"ר הקבוצה הקמבודית Prince, החשוד בניהול הונאות מקוונות במתחמים שבהם עובדים קורבנות סחר בבני אדם הועבדו בכפייה ובאלימות. צ'ן ג'י והקבוצה דוחים את ההאשמות. בינואר 2026 עצרה אותו קמבודיה והסגירה אותו לסין, שם נעצר רשמית ביולי; בארצות הברית כתב האישום עדיין תלוי ועומד, ותביעת החילוט עדיין פתוחה בברוקלין, שם ביקשו עורכי דינו לדחות אותה. הביטקוינים האלה כבר בחזקת הממשלה. אם החילוט יאושר, הם לא אמורים להימכר: הם יעברו לרזרבה האסטרטגית של ביטקוין שהקים דונלד טראמפ במרץ 2025, שניזונה אך ורק מביטקוינים שנתפסו ועד כה לא קנתה אף אחד. כשמונים גם אותם, ממשלת ארצות הברית מחזיקה כ־328,000 ביטקוינים: היא המחזיקה הציבורית הגדולה בעולם.

כך גם הנכס ש"איש אינו יכול להקפיא" מגיע בסופו של דבר לכספת של מדינה. לא משום שהרשת מאפשרת זאת, אלא משום שלאנשים יש מפתחות, מחשבים, בתים וחשבונות בנק, והמדינות יודעות היכן לחפש אותם.

המראה

	מה הוא בוחר	למה
הבנקים המרכזיים	זהב, המוחזק בארץ	אחרי 2022 הם חוששים שהרזרבות שלהם בחו"ל יוקפאו
המדינות הנתונות לסנקציות	מטבעות יציבים, יותר מביטקוין	הן צריכות דולרים, גם דיגיטליים, כדי לסחור
מי שמטיל את הסנקציות	הקפאת מטבעות יציבים ותפיסת מפתחות	ברשת הביטקוין הוא אינו יכול להתערב
אנשים במלחמה או תחת משטר	גם ביטקוין	הנכס היחיד שנישא בזיכרון ושאיש אינו מקפיא ברשת

ההערכה שלנו: מקלט מפני מי?

התשובה כפולה. הביטקוין מגן מפני הכוח להקפיא, והכוח הזה אינו טוב ואינו רע כשלעצמו. משתמש בו איחוד אירופי שחוסם את הרזרבות של מדינה שפלשה לשכנתה, ומשתמשת בו ממשלה סמכותנית שחוסמת את חשבונות מתנגדיה. אותה תכונה משרתת משפחה בורחת ומי שמפר את הכללים, בדיוק כמו המזומן, הזהב וחשבון בבנק שמעלים עין. האשמה, כשהיא קיימת, היא של מי שמפר את הכללים, לא של האמצעי שבו הוא משתמש.

המשפט מציע בעניין הזה אמת מידה אחת: מי שמקפיא, מחרים או גובה תשלום חייב לעשות זאת על פי חוק, בפני שופט, באותה אמת מידה לכולם. זו אמת המידה שאנחנו מפעילים על הרזרבות הרוסיות, על הביטקוינים של צ'ן ג'י, על אגרות הורמוז, יהיה מי שיהיה המטיל אותן. בחלק השלישי נראה איך המדינות מפקחות על מי שקונה ומוכר מטבעות קריפטוגרפיים ואיך הן ממסות אותו. מה אנחנו חושבים על הפחד שהביטקוין מעורר בבנקים ובמוסדות אנחנו אומרים במאמר דעה נפרד, חתום.

מקורות: אסר האיחוד האירופי כל פעולה · כ־300 מיליארד דולר · שילם 1.9 מיליארד · הודה TD Bank בהלבנת הון · שהסביר · הבנק המרכזי האירופי · סקר מ־2023 · יותר ממאה טון · החליט האיחוד להשאיר אותן חסומות · אחת השאלות הפתוחות ביותר · Chainalysis · מתחת ל־1% · לכ־7% · חברת האנליזה Elliptic · קרס הנפח שלו · הכסף הזה מממן · אגרה · Hormuz Safe · שחזורים שונים · אמנת האומות המאוחדות לדיני הים · חסם ביום אחד · פתח משרד המשפטים האמריקני בהליך חילוט · תביעת החילוט · רזרבה האסטרטגית של ביטקוין · כ־328,000 ביטקוינים

ביטקוין, מי מפקח ומי ממסה: הכללים החדשים באירופה ובעולם

בקצרה

- מאז 1 ביולי 2026, באיחוד האירופי רשאי למכור או לשמור מטבעות קריפטוגרפיים רק מי שיש לו רישיון, כמו בנק.
- כל העברה בין פלטפורמות נושאת עמה את שם השולח ואת שם המקבל. החל מ־10 ביולי 2027 הפלטפורמות לא יוכלו עוד להציע חשבונות אנונימיים או לסחור במטבעות שנבנו כדי להסתיר תנועות.
- החזקת ביטקוינים בארנק אישי נשארת חוקית: הכללים פוגעים במתווכים, לא באנשים פרטיים.
- מאז 2026 אוספות הפלטפורמות את נתוני הלקוחות עבור רשות המסים, שתחליף אותם עם רשויות המס של עשרות מדינות אחרות. המסים על הרווחים, לעומת זאת, משתנים ממדינה למדינה: מאפס ועד שליש מהרווח.
- בארצות הברית הכלל על המטבעות היציבים הוא חוק; הכלל על שאר השוק נתקע בסנאט.

בעשר השנים הראשונות חי הביטקוין באזור אפור. הפלטפורמות שבהן קנו ומכרו נפתחו ונסגרו בלי רישיון, משתמשים רבים לא ידעו אם עליהם לשלם מס וכמה, ולרשויות המס של חצי עולם לא הייתה דרך לדעת למי יש מה. האזור האפור הזה נסגר באירופה ב־2026.

בחלק הראשון ראינו שברשת הביטקוין איש אינו יכול לעצור תשלום, ושלכן המדינות מתערבות "בכניסות וביציאות", כלומר בפלטפורמות. החלק השלישי הזה מספר איך הן עושות זאת: מי רשאי למכור מטבעות קריפטוגרפיים, מי חייב לדעת מי אתה, מה יודעת רשות המסים וכמה משלמים. אנחנו עושים זאת, כמו בחלקים האחרים, מול הזהב והכסף היומיומי. אנחנו עוסקים בעיקר בכללי האיחוד האירופי ובכללים הבינלאומיים, משום שהם חלים בהרבה מדינות בבת אחת; במסים, כל מדינה מחליטה בעצמה.

1. מי רשאי למכור ולשמור

ביטקוין. מאז 30 בדצמבר 2024 חלה באיחוד האירופי MiCA, התקנה בדבר שווקים של נכסים קריפטוגרפיים: מי שקונה, מוכר, מחליף או שומר מטבעות קריפטוגרפיים עבור אחרים חייב לקבל הרשאה, כמו בנק או חברת השקעות. פלטפורמות שכבר פעלו לפי הכללים הלאומיים קיבלו תקופת מעבר, שהסתיימה לכולן ב־1 ביולי 2026. מאותו יום, מי שאין לו רישיון אינו יכול עוד לשרת לקוחות אירופים. רשות ניירות הערך והשווקים האירופית, ESMA, ביקשה מהפלטפורמות ללא הרשאה להיסגר באופן מסודר, ומהחוסכים להעביר את כספם לפלטפורמה מורשית או לארנק משלהם.

זהב. קנייה ומכירה של זהב השקעה היא פעילות מוסדרת מזה זמן רב: הסוחרים כפופים לכללים נגד הלבנת הון, ובמדינות רבות עליהם להירשם במרשמים ייעודיים.

כסף. כדי לגייס פיקדונות צריך רישיון בנקאי, והבנקים נמצאים בפיקוח הבנקים המרכזיים כבר יותר ממאה שנה. MiCA, בעצם, מכניסה את פלטפורמות הקריפטו לאותה מכלאה.

2. מי חייב לדעת מי אתה

ביטקוין. מאז 30 בדצמבר 2024 חל גם על המטבעות הקריפטוגרפיים מה שמכונה *travel rule*, "כלל המסע": כל העברה בין שתי פלטפורמות חייבת לשאת עמה את שם השולח ואת שם המקבל, בכל סכום. אם ההעברה יוצאת מארנק אישי או נכנסת אליו, הפלטפורמה חייבת לוודא, מעל 1,000 אירו, שהארנק אכן שייך ללקוח. החל מ־10 ביולי 2027, עם התקנה האירופית החדשה נגד הלבנת הון, הפלטפורמות לא יוכלו עוד להציע חשבונות אנונימיים או לסחור במה שמכונה *privacy coins*, מטבעות קריפטוגרפיים שנבנו כדי להסתיר תנועות, כמו Monero ו־Zcash. מי שמגן על הפרטיות טוען שזו הפרה של הזכות לפרטיות המוגנת באמנת הזכויות היסודיות של האיחוד. האיסור, עם זאת, אינו נוגע רק לקריפטו: אותה תקנה אוסרת חשבונות אנונימיים גם על הבנקים.

נדרשת הבהרה, כי ברשת מסתובבות שמועות שגויות רבות: החזקת הביטקוינים שלך בארנק אישי נשארת חוקית. הכללים פוגעים בפלטפורמות, לא באנשים פרטיים ששומרים בעצמם את המפתחות שלהם, והעברות ישירות בין שני ארנקים אישיים נשארות מחוץ לכלל המסע.

זהב. מטיל שנקנה בחנות, מעל סף מסוים, דורש מסמך. אחר כך, נעול בבית, הוא אינו משאיר עקבות.

כסף. העברה בנקאית נושאת עמה תמיד את שם המשלם ואת שם המקבל: כלל המסע נולד שם, עבור הבנקים, והורחב לקריפטו. המזומן נשאר אנונימי, אבל החל מ־10 ביולי 2027, בכל האיחוד, לא יהיה אפשר לשלם במזומן יותר מ־10,000 אירו לעסק.

3. מה יודעת רשות המסים

ביטקוין. מאז 1 בינואר 2026 חייבות הפלטפורמות המשרתות לקוחות אירופים לאסוף את נתוני המס של המשתמשים ולרשום קניות, מכירות והעברות. כך קובעת ההנחיה האירופית DAC8. ב־2027 הן יעבירו את נתוני 2026 לרשות המסים במדינתן, וזו תעביר אותם לרשות המסים במדינה שבה הלקוח מתגורר. מי שאינו מוסר את נתוניו, אחרי שתי תזכורות, עלול לגלות שפעולותיו נחסמו. DAC8 מיישמת באירופה תקן של ה־OECD, *Crypto-Asset Reporting Framework*, שאליו הצטרפו 76 מדינות עד יוני 2026: 46 יתחילו להחליף נתונים ב־2027, אחרות ב־2028, ארצות הברית ב־2029. בארצות הברית, בינתיים, הפלטפורמות כבר מדווחות לרשות המסים על מכירות הלקוחות: הטופס הראשון, DA-1099, נוגע לפעולות של 2025.

זהב. לזהב שמוחזק בבית או בכספת בנקאית אין חילופי מידע אוטומטיים בין מדינות. חשבון זהב בבנק, לעומת זאת, בהתאם לאופן שבו הוא בנוי, עשוי להיכלל בדיווחים על חשבונות פיננסיים.

כסף. לחשבונות הבנק יש חילופי מידע אוטומטיים מאז 2017: קוראים לזה *Common Reporting Standard*, ה־OECD יצר אותו אחרי משבר 2008 כדי להיאבק בהון המוסתר בחו"ל, והיום מיישמות אותו יותר ממאה מדינות. התקן לקריפטו הוא, הלכה למעשה, העתק שלו.

4. כמה משלמים

ביטקוין. כאן אין לאיחוד האירופי כללים משותפים: כל מדינה מחליטה בעצמה, וההבדלים עצומים. בגרמניה מי שמחזיק את הביטקוינים יותר משנה ואז מוכר אותם אינו משלם דבר; בפורטוגל חל כלל דומה, ואילו מכירות בתוך שנה משלמות 28%;

בצרפת הרווח משלם 31.4% (עד 2025 זה היה 30%); באיטליה, מאז 2026, 33%. אותה מכירה, עם אותו רווח, יכולה לעלות מאפס ועד שליש מהרווח, תלוי היכן גרים.

ויש פרט שמפתיע רבים. במדינות רבות תשלום על משהו בביטקוין, קפה או מכונית, נחשב כמכירת ביטקוין: אם המחיר עלה מאז הקנייה, התשלום הזה יוצר רווח שיש לדווח עליו. זו אחת הסיבות שמעטים משתמשים בביטקוין לקניות יומיומיות.

במע"מ, לעומת זאת, יש כלל משותף. ב־2015 פסק בית הדין של האיחוד האירופי, בעניינו של שוודי שרצה לפתוח שירות המרה, שהמרת אירו לביטקוין ולהפך פטורה ממע"מ, כמו המרה בין מטבעות.

זהב. גם זהב השקעה פטור ממע"מ בכל האיחוד, לפי כלל אירופי. הרווח במכירה, כמו בביטקוין, ממוסה בדרכים שונות ממדינה למדינה.

כסף. על הריבית של חשבון או של אגרת חוב ממשלתית משלמים מס בכל מקום, אבל איש אינו משלם מס על כך שהוציא אירו. הביטקוין, בעיני רשות המסים, דומה יותר להשקעה מאשר למטבע.

5. ומה עם ארצות הברית?

ארצות הברית הלכה בכיוון אחר. ביולי 2025 היא חוקקה את GENIUS Act, החוק הפדרלי הראשון על מטבעות יציבים, המחייב את המנפיקים להחזיק רזרבות ולהיות מסוגלים להקפיא כספים בהוראת הרשויות. החוק הרחב יותר, CLARITY Act, שאמור לקבוע מי מפקח על שאר השוק, עבר בבית הנבחרים ביולי 2025 אך נתקע בסנאט: ב־15 בספטמבר 2026 לא השיג את 60 הקולות הדרושים כדי שיידון במליאה, וקשה שיחזור לפני 2027. בינתיים הקימה וושינגטון את הרזרבה האסטרטגית של ביטקוין. המדינה שבמטבע שלה נקובים כמעט כל המטבעות היציבים, בקיצור, הסדירה קודם כול דווקא אותם.

6. היכן שהכללים אינם מגיעים

לכל הכללים האלה יש מכנה משותף: הם פוגעים במתווכים. הפלטפורמות, הבנקים, הסוחרים. מי שמחזיק את הביטקוינים בארנק משלו ומחליף אותם ישירות עם אדם אחר נשאר מחוץ לפיקוח האוטומטי, כמו מי שמחזיק זהב מתחת למזרן או משלם במזומן בין אנשים פרטיים.

מחוץ לפיקוח, עם זאת, אין פירושו מחוץ לחוק. את הרווח יש לדווח בכל מקרה, ובמוקדם או במאוחר, כדי להמיר ביטקוינים לאירו ולשלם שכר דירה, כמעט כולם עוברים דרך פלטפורמה, כלומר דרך דלת שהיום רושמת מי נכנס ומי יוצא. החופש שהביטקוין מבטיח נשאר שלם ברשת. בכניסות וביציאות, כעת, חל אותו יחס כמו על הכסף.

המראה

	ביטקוין	זהב	כסף
מי רשאי למכור או לשמור	רק פלטפורמות מורשות (האיחוד האירופי, מאז 1 ביולי 2026)	סוחרים מוסדרים	רק בנקים בעלי רישיון
שם המשלם והמקבל	חובה בין פלטפורמות; אימות מעל 1,000 € מול ארנק אישי	מסמך מעל סף, אחר כך שום עקבות	חובה בהעברות; מזומן מוגבל החל מ־2027
רשות המסים יודעת?	מאז 2026, דרך הפלטפורמות (האיחוד האירופי ועשרות מדינות אחרות)	תלוי: חשבון זהב עשוי להיכלל, זהב בבית לא	כן, מאז 2017, לחשבונות בחו"ל
מע"מ	פטור (בית הדין של האיחוד האירופי, 2015)	פטור (זהב השקעה)	לא חל
מס על הרווח	שונה בכל מדינה: מאפס עד שליש	שונה בכל מדינה	ממסים את הריבית, לא את ההוצאה
מחוץ לפיקוח	ארנק אישי והחלפות בין אנשים פרטיים	זהב שמוחזק בבית	מזומן בין אנשים פרטיים

מה משתנה

במשך שבע־עשרה שנה סופר הביטקוין כמטבע שבורח מהמדינות. באירופה, מאז 2026, מי שעובר דרך פלטפורמה מטופל פחות או יותר כמו מי שעובר דרך בנק: רישיון, מסמכים, נתונים לרשות המסים. חופשי נשאר רק מי שמוותר על המתווכים ונוטל על עצמו לבדו את הנטל, ואת הסיכון, של שמירת המפתחות שלו.

האם זה צעד לקראת נורמליות או ניסיון לביית מערכת שנולדה כדי להסתדר בלעדיהם? המוסדות אומרים שהם רוצים לעצור הלבנת הון והעלמת מס, באותם כללים שכבר חלים על הכסף. תומכי הביטקוין עונים שכל פיקוח חדש הופך את ההבטחה המקורית לפחות אמיתית. בשאלה הזאת האתר נוקט עמדה במאמר דעה נפרד, חתום.

מאמר זה מתאר את הכללים ואינו ייעוץ מס או השקעות: התקנות משתנות ממדינה למדינה ולאורך זמן.

מקורות: MiCA · ביקשה · "כלל המסע" · התקנה האירופית החדשה נגד הלבנת הון · טוען · ההנחיה האירופית DAC8 · הצטרפו 76 מדינות · *Common Reporting Standard*-1099 · DA · אינו משלם דבר · משלמות 28% · 31.4% · 33% · תשלום על משהו בביטקוין · בית הדין של האיחוד האירופי · כלל אירופי · לא השיג את 60 הקולות

המפתחות

הבלוק הראשון בפנקס הביטקוין, מ־3 בינואר 2009, מכיל כותרת של עיתון: "שר האוצר על סף חילוץ שני לבנקים". מי שכתב אותה שם ידע שלא ניתן יהיה למחוק אותה. היא נשארה. שבע־עשרה שנה אחר כך זה עדיין הדבר הבהיר ביותר שנאמר אי פעם על מה שהביטקוין הוא: לא השקעה, אלא תשובה לשאלה. מה קורה לכסף שלך כשמי ששומר אותו טועה, ומישהו אחר משלם?

אומר זאת מיד, כי לקורא יש זכות לדעת: אני מחזיק כמה מטבעות קריפטוגרפיים. אני לא שם את כולם באותה רמה: רבים מהם, כמו הממקוינים, הם בעיניי ספקולציה בלבד. אני לא כותב כדי לומר אם לקנות אותם. אני כותב כי בשלושת החלקים של הסדרה הזאת (איך הוא עובד, מי מקפיא ומי בורח, מי מפקח ומי ממסה) עלתה טענה שאינה נמצאת בנתונים אבל חוצה את כולם, וצריך לומר אותה בגוף ראשון. הטענה היא זו: הפחד האמיתי שהביטקוין מעורר אינו פחדם של החוסכים. זהו פחדם של המוסדות. מטבע שאיש אינו יכול להדפיס אינו מאפשר תעלולים חשבונאיים, אינו ניצל בצו, אינו זקוק לבנק שישמור אותו. אילו כולם השתמשו בו, לרבים מענקי התקופה שלנו, ממערכות התשלום ועד הרשתות שמחברות בין הבנקים, היו פחות סיבות להתקיים.

לפני שמגינים עליה, צריך להודות שהיא טועה היכן שהיא טועה. המוסדות לא דחו את הביטקוין: הם קנו אותו. הקרן של BlackRock, מנהלת החסכונות הגדולה בעולם, החזיקה ב־2026 יותר ביטקוינים מכל ממשלה, והמנכ"ל שלה, שב־2017 כינה אותו "מדד של הלבנת הון", מכנה אותו היום "זהב דיגיטלי". התעלולים החשבונאיים לא נעלמו: הם עברו אל המתווכים, ו־FTX העלימה שמונה מיליארד דולר של לקוחותיה, מה שעלה למייסד שלה עשרים וחמש שנות מאסר. והבנקים אינם עושים רק תשלומים: הם מלווים. גם מי שיש לו ביטקוינים יכול להלוות אותם, למי שהוא רוצה ובתנאים שהוא רוצה, כפי שעושים בין אנשים פרטיים עם זהב או עם כסף, ועם *חוזים חכמים* צומחים שירותים שמקלים על כך. הביטקוין אינו בנק, ואינו צריך להפוך לבנק. אבל בדיוק כאן נמצא ההבדל שחשוב. מי שמלווה ביטקוין נפרד ממנו, והסך הכול נשאר זהה. בנק שנותן משכנתה, לעומת זאת, יוצר כסף שלא היה קודם. בעיני חלק זו מעלתו של הביטקוין: איש אינו יכול לנפח את הכמות שלו. בעיני אחרים זו מגבלתו: ב־2008 החילוצים שאותה כותרת מחתה נגדם הצילו גם את הפיקדונות של אנשים שלא אשמו בדבר, ועם מטבע שאיש אינו יכול להרחיב, גלגל ההצלה הזה אינו קיים. וכשמישהו ניסה להפיק רווח מהביטקוינים של הלקוחות כמו בנק, להלוות אותם ולהשקיע אותם בעסקאות מסוכנות, זה נגמר רע: ב־2022 Celsius ו־BlockFi פשטו את הרגל.

וזו הנקודה. אם המוסדות קונים ביטקוין, ממה הם מפחדים, אם כן?

אולי משום דבר: אולי להסדיר זו פשוט העבודה שלהם. אולי הם מפחדים מהלבנת הון, מהעלמת מס, מצפון קוריאה, ובצדק. אולי הם מפחדים לאבד את הסנקציות, הנשק המהיר ביותר שיש למדינה. אני לא יודע זאת בוודאות, ואני לא רוצה להעמיד פנים שאני יודע. אני יודע מה הם עושים. רישיונות למי שמוכר, שמות בכל העברה, נתונים לרשות המסים, חשבונות אנונימיים אסורים, מפתחות שנתפסים אצל מי שטועה. הכול בדלתות. ברשת, כלום.

התשובה, אם כן, מדויקת יותר מהטענה שממנה יצאתי. המוסדות אינם מפחדים מהביטקוין. הם מפחדים ממי ששומר בעצמו את המפתחות שלו. הביטקוין שבתוך קרן הוא מוצר פיננסי כמו כל מוצר אחר: המפתחות אצל גוף משמורת מורשה, שנותן דין וחשבון לרשות פיקוח, ובמידת הצורך לשופט. הביטקוין שבארנק של אדם, לעומת זאת, הוא הנכס היחיד שנישא בזיכרון

ושאיש אינו יכול להקפיא. בין משתמשי הביטקוין מסתובבת כבר שנים סיסמה: *not your keys, not your coins*, אם המפתחות אינם שלך, גם הביטקוינים אינם שלך. עולם הפיננסים לקח אותה כפשוטה. הוא לקח את המפתחות, ומכר לנו את השאר.

אני לא חושב שזו קנוניה. אני חושב שזו בחירה, ושיש לשפוט אותה באמת המידה שהאתר הזה מפעיל על הכול. למדינה יש זכות לדעת מי מרוויח, ולמסות אותו; יש לה חובה לעצור את מי שמממן מלחמה במטבעות קריפטוגרפיים גנובים. אבל אותו כלל חייב לחול על מי שמקפיא את הרזרבות של מדינה תוקפנית ועל מי שמקפיא את החשבונות של מתנגד, על אגרה איראנית ועל אגרה אמריקנית, על מלבין הון עם ארנק דיגיטלי ועל בנק שמניח לכספי הקרטלים לעבור. ולכל אדם חייבת להישאר האפשרות להחזיק משהו משלו מחוץ לדלת: לא כדי להסתתר, אלא משום שלפעמים את הדלת סוגר מי שהיה אמור לשמור עליה. המשפחות בלבנון יודעות זאת מאז 2019.

הכותרת של אותו עיתון עדיין שם, בבלוק הראשון. איש אינו יכול למחוק אותה, איש אינו יכול להחרים אותה, שום תקנה אינה מגיעה אליה. מכל הסיפור הזה, זה הדבר היחיד שאיש לא הצליח להקפיא.

מקורות: כותרת של עיתון · הקרן של BlackRock · מכנה אותו היום · מה שעלה למייסד שלה · צומחים שירותים · יוצר כסף שלא היה קודם · Celsius ו־BlockFi פשטו את הרגל · המשפחות בלבנון

גרסה מקוונת: https://iwillnotlookaway.org/s/he/series-bitcoin-refuge-full-text.html — N3R1-70 — I Will Not Look Away